

Malmköpingsandan

Att upprätthålla en aktiv och hållbar gemenskap

The spirit of Malmköping

To maintain an active and sustainable community

Marlene Lindström

Malmköpingsandan – Att upprätthålla en aktiv och hållbar gemenskap

The spirit of Malmköping – To maintain an active and sustainable community

Marlene Lindström

Handledare: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för stad och land, avdelningen för
landsbygdsutveckling

Examinator: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för stad och land, avdelningen för
landsbygdsutveckling

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2013

Omslagsbild: Flens kommun. <http://www.flen.se/templates/Page.aspx?id=14390> (hämtad 2013-09-05). Bilden är publicerad med upphovsrättshavarens tillstånd.

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Malmköping, community, landsbygdsutveckling, gemenskap, lokala samhällen.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
lantbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Innehåll

1 Inledning	4
2 Metod	5
Community/gemenskap	9
3. Malmköping och gemenskapen	13
Människor	14
Mening	17
Praktiserad gemenskap	20
Utrymmen och strukturer	23
4. Gemenskapens gränser utmanas	24
Järnvägen, sent 1800-tal	25
Regementet flyttar 1921	26
Kommunsammanslagningen 1971	26
Norra infarten 2007.	28
Relationen till centralorten	29
5. Diskussion	32
Referenslista	37
Litteratur	37
Källhänvisningar	37

Inledning

Jag är uppväxt utanför Flen, en liten industriort som är belägen mitt i det sköna sörmländska landskapet. Flen är centralort i Flens kommun men innehar endast 40 procent av befolkningen. Kommunen har kämpat många år med begränsade resurser och minskande befolkning. Många av industrierna i kommunen har flyttat produktionen eller lagt ned och med detta har arbetstillfällena minskat stadigt. Orten är känd som en av Sörmlands hålor, en plats man åker förbi men aldrig stannar vid. Femton kilometer norr om Flen ligger orten Malmköping som har tillhört Flens kommun sedan 1971. Malmköping präglas av en helt annan atmosfär än de övriga orterna i kommunen och beskrivs bäst som liten och pittoreskt, tills synes orörd under århundraden. Där händer mycket och orten har många sommarboende samt många turister i förhållande till ortens storlek.

Förra året blev jag tillfrågad att göra en utvärdering av ett landsbygdsprojekt som genomförs i Flens kommun. Jag skulle träffa och intervjua personer från olika orter runt om i kommunen, bland annat i Malmköping. När jag intervjuade malmköpingsinvånarna så förvånades jag över hur mycket deras mentalitet skilde sig från personerna i grannorterna. När invånarna i de andra orterna klagade över att kommunen inte gav dem tillräckligt mycket resurser så besvärades malmköpingsborna mera av att kommunen inte förstod dem och att identiteterna var för långt ifrån varandra. malmköpingsborna hade en ”vi klarar och själva” mentalitet som inte fanns i samma utsträckning på andra håll i kommunen. Jag blev intresserad av vad det egentligen var som gjorde denna ort så annorlunda sina grannar. Varför denna ort kunde blomstra, som den till synes alltid gjort när deras grannar kuvade under.

Vid första anblick så framstår gemenskapen i Malmköping som relativt homogen och stabil. Orten har sett nästan likadan ut sedan den skapades i samband med att regementet flyttade till platsen för över 200 år sedan.

Orten etablerade sig på den tiden fort som en av Sörmlands främsta marknadsplatser och anordnar än idag regelbundet stora och mindre marknader. Handelslokalerna som byggdes när orten blev köping används än idag och handeln hålls vid liv trots den ringa befolkningen på lite mindre än 2000 invånare. I tidiga studier av gemenskaper (Communitys) så fanns det en uppfattning om att landsbygdens gemenskaper var homogena och stabila med nära relationer mellan medlemmarna. Denna syn på gemenskap har ifrågasatts i senare forskning där gemenskap istället beskrivs som betydligt mer heterogen och divers än vad den kan te sig i första anblicken. Jag är intresserad av hur Malmköpings gemenskap, som är till synes oförändrat över tid ser ut vid en närmare anblick.

Syftet med den här uppsatsen är således att försöka förstå hur människor som engagerar sig i Malmköping upplever gemenskapen och vilka betydelser de tillskriver den. Jag är intresserad av att studera vilka egenskaper som bidrar till att upprätthålla uppfattningen om gemenskapen som stabil och oförändrad, med hjälp av ny och äldre litteratur kring begreppet gemenskap, på engelska Community. Frågeställningarna i uppsatsen är följande:

Vilka betydelser tillskrivs gemenskapen och hur tar den sig form i handlingar och fysiska manifestationer?

Vid vilka tillfällen och på vilket sätt har Malmköpings gemenskap utmanats?

Vad bidrar till att upprätthålla bilden av Malmköpings gemenskap som stabil och oförändrad?

2 Metod

Studien är kvalitativ och tar formen av ett mindre fältarbete med semistrukturerade intervjuer och skriftligt material. Att hitta orsak-verkan samband har inte varit ett huvudsyfte med studien, utan den är först och främst ämnad att vara beskrivande och undersökande. Jag vill att läsaren

skall få en uppfattning av gemenskapen och andan på platsen och de händelser som bidragit till att forma dem.

Totalt sex intervjuer har genomförts med personer som på olika sätt varit involverade utvecklingsarbetet på orten. Intervjuerna har varit så öppna som möjligt för att samtalen skulle bli flytande. Målet med semistrukturerade intervjuer är att försöka förstå teman från den intervjuades perspektiv och få en beskrivning av dennes livsvärld (Brinkmann & Kvale 2009:43). Intervjuschemat jag använde innehöll ursprungligen tre större teman och en personlig inledningsfråga som skulle bjuda in till samtal. Det första temat som följde på inledningsfrågan rörde ortens symboler, sådant som personer, saker och platser (se bilaga 1). Temat därpå berörde kritiska händelser som påverkat orten och det sista temat rörde synen på andra orter i kommunen. Jag undvek att ställa frågor direkt om huvudtemat utan ställde istället frågor som skulle leda den intervjuade in på temat om det var relevant i deras syn på gemenskapen. Under intervjuerna fanns hela tiden en strävan efter att skapa goda och avslappande samtal. För att på bästa sätt uppnå detta så inledde jag intervjuerna med att berätta vilka teman som skulle beröras. I och med att personerna fick en uppfattning om vart intervjun skulle bära av så flöt samtalet ofta på utan att jag egentligen behövde ställa så många frågor. Men detta medför också en risk att samtalet var ledande, alltså jag var med och styrde berättelsen på ett sätt som den annars inte skulle ha tagit. Jag tyckte att fördelarna övervägde nackdelarna och valde därför att göra på det här viset.

Eftersom jag redan tidigare varit i kontakt med personer på orten i mitt arbete på kommunen, hade jag en ingång för att på ett effektivt sätt hitta ytterligare personer som var relevanta att prata med. Det blev efter de första intervjuerna tydligt att det finns olika grupperingar på orten, så efter dessa intervjuer försökte jag handplocka personer för att få en så god spridning som möjligt även om det givetvis inte går att få en fullständig uppfattning om en gemenskap med så få intervjuer. Jag upplevde att studien skulle vinna på att ha en god spridning snarare än en djupdykning i en organisation. Jag

intervjuade totalt sex personer, fem som engagerat sig i föreningarna på orten och en som jobbat på kommunen och i sin tjänst haft regelbunden kontakt med föreningarna under en längre tid. Eftersom jag bara intervjuade personer som engagerar sig i föreningslivet så är det svårt att få en uppfattning om grupperingar utanför detta. Det finns en risk att jag, på grund av detta inte upptäcker marginaliseringar och utanförskap.

Eftersom Malmköping är en liten ort så är det svårt att hålla intervjupersonernas identiteter hemliga. Samtliga intervjupersoner har gått med på att deras namn används och att intervjuerna spelas in. Detta innebär att de intervjuade sannolikt är mer försiktiga med vad de säger än vad de hade varit under anonymitet. Intervjupersonerna var:

- Kyrkans kantor Sara Henriksson som leder många av ortens körer och är drivande i flera engagemang på orten.
- Leif Jacobsson, före detta ordförande för hembygdsföreningen i 34 år. Han har ett djupt intresse för historia och är engagerad i många av projekten i Malmköping.
- Lena Sandström som driver egen verksamhet på orten och var en av de mest drivande personerna vid förbifartsdiskussionerna.
- Ordförande för Malmabygdens byalag Jack Rydberg, som också driver Malmköpings camping tillsammans med sin sambo.
- Anita Hedlund som är ansvarig för det populära majstångsbyggandet. Hon spelar dessutom i malmabygdens spelmanslag, skriver i Malmköpings egen tidning och har gett ut en bok om maten i bygden.
- Hans-Erik Eriksson en tjänsteman på Flens kommun. Han har bytt till en tjänst på Trosa kommun men hade dessförinnan jobbat på Flens kommun i över 20 år. Han deltog vid diskussionerna kring Norra infarten. Han har också varit projektledare för Ortsutveckling.

Jag har intervjuat personer från tre av de fyra stora föreningarna på orten: hembygdsföreningen, företagarföreningen och byalaget. Idrottsföreningen saknar därför representant. Flera av de intervjuade är medlemmar i Idrottsföreningen och deltar i aktiviteter även om de inte är engagerade i arbetet i föreningen. Idrottsföreningen är en viktig maktfaktor på orten, jag har därför försökt ge föreningen det utrymme den bör ta i materialet. Idrottsföreningens engagerade är i stor utsträckning infödda malmköpingsbor medan övriga föreningar domineras av inflyttade malmköpingsbor eller en kombination av båda. I det insamlade materialet framgår det att det finns en motsättning mellan inflyttade och infödda malmköpingsbor. I och med att det saknas en representant från idrottsföreningen så uppstår en lucka i materialet där information om motsättningarna på orten går förlorad.

Den kvalitativa forskningsmetoden har helt andra förutsättningar än den kvantitativa. Varje fall som studeras är unikt och forskaren som studerar fallet påverkar också den utfallet av studien genom att den bär med sig en viss begreppsvärld utifrån vilken den tolkar fallet. Jag bär till exempel med mig uppfattningar om Flens kommun och Malmköping sedan tidigare eftersom jag bott och arbetat i kommunen. På grund av detta finns det forskare som menar att teoretiska generaliseringar inte har någon plats i samhällsvetenskapen, i och med att samhället består av en samling unika händelser (Teorell och Svensson, 2012: 44ff). Invändningen till detta blir då att vi måste ta hjälp av abstrakta begrepp som verktyg för att överhuvudtaget förstå verkligheten. Det den kvalitativa forskaren kan göra är således att genom teoriansknytning skapa en teoretisk generalisering. Med hjälp av teorier och begrepp kan vi på så sätt koppla det specifika fallet till påståenden som ligger på en högre teoretisk abstraktionsnivå. Jag kommer därför att använda begreppet gemenskap (Community) för att tolka mitt material.

Community/gemenskap

Begreppet Community har närvarat länge i forskningen om landsbygden men har genomgått flera förändringar och omdefinitioner (Liepins 2000 a:23f). När begreppet började användas präglats det av ett strukturfunktionalistiskt perspektiv. Gemenskaper sågs som någonting statiskt och homogent som var observerbart. En utmärkande forskare inom detta förhållningssätt var Ferdinand Tönnies som introducerade begreppen Gemeinschaft och Gesellschaft 1887 (Cohen 1985:22ff). Där Gemeinschaft stod för ett samhälle som präglades av en nära sammankopplad interaktion baserad på släktskap och närhet, medan Gesellschaft stod för ett egocentrerat samhälle med specifika ofta diskontinuerliga relationer, där individer söker sig till olika sociala miljöer för olika syften. Liknande resonemang förde Durkheim som såg de två olika samhällena som en dikotomi, det vill säga två icke överlappande delar som bildar en helhet. Detta resonemang utvecklades senare av andra forskare. De två delarna i dikotomin var då *landsbygdens* traditionella och små samhällen med nära relationer som ställdes mot de *urbana* stadssamhällena som präglades av social rörlighet och individer söker den gemenskap de vill ingå i.

Inspirerad av den kulturella vändningen inom samhällsvetenskapen så började forskare röra sig bort från den strukturalistiska bilden av gemenskaper (Liepins 2000 b:325f). De tidiga studierna av gemenskaper kritiserades för att presentera en förenklad bild av lokala gemenskaper som stabila och homogena. I post-strukturalistiska studier tilldelades begreppet istället mer heterogena och flexibla egenskaper. Gemenskaper sågs som symboliska konstruktioner vilka tillskrevs mening. Där stod Cohen för det mest inflytelserika arbetet *The Symbolic Construction of Community* från 1985. För Cohen var inte gemenskaper homogena enheter utan en kollektiv symbol för dess medlemmar som tillskrevs olika mening beroende på individ (Cohen 1985:12ff). Symboler gör således mer än att bara representera något, symboler delas av dem som talar samma språk men tillskrivs olika betydelse hos de olika individerna. När människor förvärvar

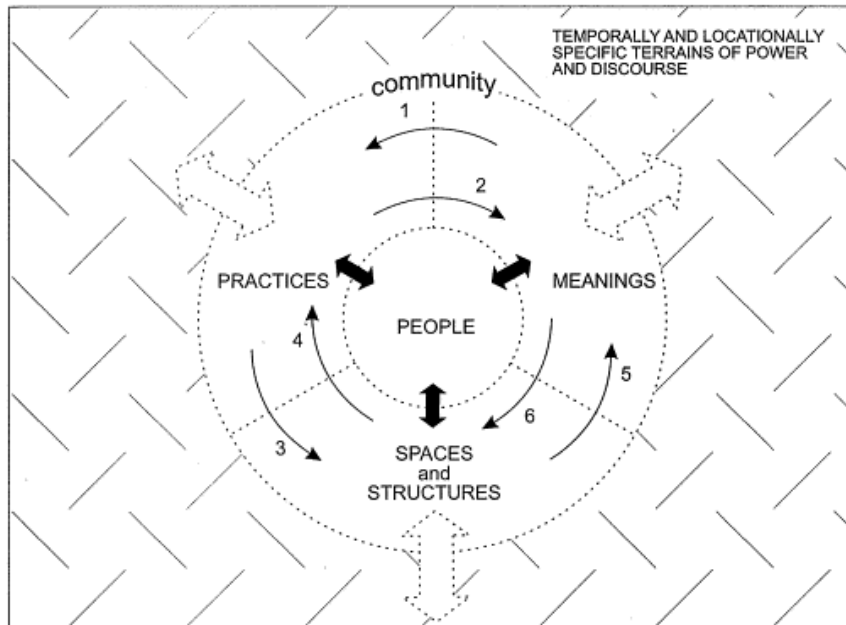
kultur så är det i själva verket symboler de förvärvar som utrustar dem att vara sociala, att tala samma språk.

Cohen lägger också stor vikt vid gemenskapernas gränser (ibid). Han menar att det är först när gränserna överskrids som medlemmarna blir medvetna om den symboliska kulturella gemenskapen, vad det är som skiljer *oss* från *dem*. Medlemmarna definierar vad de är genom att säga någonting om vad de inte är. Cohen visar också på hur gränser som hotas kan leda till att gemenskaper stärks. Cohen har emellertid även kritiserats för att lägga för stor vikt och betydelse i gränser.

I nyare studier av gemenskaper har begreppet ytterligare öppnat upp för sociala skillnader och marginalisering i gemenskaper samt nya former av gemenskap. I tolkningen av mitt material kommer jag främst att utgå ifrån en av dessa nyare omarbetningar av begreppet som Ruth Liepins har formulerat (Liepins 2000 a:26ff). Liepins vill vidareutveckla konceptet så att det gäller både materiella och kulturella dimensioner, ett begrepp som erkänner betydelsen av mening, heterogenitet, rumsliga former och de relationer som uppstår vid ojämna uttryck av makt.

Liepins utgår ifrån olika teman som hon sett i postmoderna studier av gemenskaper för att skapa en helhetsmodell för gemenskap. Modellen tillåter ett diverst och heterogent socialt liv inom en gemenskap där relationer kan vara både övergående och kontinuerliga, det behöver alltså inte vara så att alla känner alla väl. Uppfattningar om gemensamma eller delade betydelser som gemenskapens medlemmar upplever sig ha etableras och omarbetas kontinuerligt, och det kan finnas konstraterande uppfattningar om dessa betydelser. Medlemmarna kan på så vis tala med en röst även om de innehar många olika positioner och identiteter i gemenskapen. Gemenskapen kan utfärdas både på materiella platser som symboliska och metaforiska, människor kan alltså tillhöra gemenskaper även om de fysiskt inte befinner sig på samma plats. För Liepins inkorporerar begreppet Community fyra element:

- **Människor:** Gemenskap är ett socialt fenomen som skapas och upprätthålls av människor (ibid:30f). Utan människor finns inga gemenskaper, de är därför kärnkomponenten i begreppet. Det går att närma sig analysen av människorna i en gemenskap på olika sätt bara metoden är öppen för heterogenitet menar Liepins. Personer kan inneha och befinna sig i många olika positioner och grupper. Ett Community kan också innehålla grupperingar som har lite eller nästan ingen kontakt alls.
- **Mening eller betydelse:** Människor skapar och upprätthåller uppfattningar om gemensam (eller skild) mening rörande identiteter och relationen till varandra, samt uppfattningar om gemensamma intressen och åsikter (ibid:31). Här finns en öppning för att analysera diversiteter, tystnader, tomrum och marginalisering, som kan uppstå även om vissa individer upplever att det finns en gemensam hållning.
- **Praktiserad gemenskap:** Mening och bilder om gemenskapen praktiseras (ibid:31f). Här finns en möjlighet att studera den dynamiska naturen i gemenskaper, som en uppsättning händelser som genomförs eller motarbetas. Det kan handla om formella och informella handlingar som upprätthåller och skapar mening genom exempelvis möten eller ritualer. Praktiserandet av gemenskap kan ske genom det formella och informella sätt som människorna bedriver sitt ekonomiska, sociala och politiska liv.
- **Rum och strukturer:** Platser och strukturer som kan fungera som medier för att materialisera gemenskap genom metaforer (ibid:32). Där det går att visa gemensamma betydelser, praktiker och sociala band. Vetskapen och kunskapen om platsen är det som skiljer *oss* från *dem*.

1 MEANINGS	legitimate practices
2 PRACTICES	enable the circulation and challenging of meanings
3 PRACTICES	occur in spaces and through structures, and shape those spaces and structures
4 SPACES and STRUCTURES	affect how practices can occur
5 SPACES and STRUCTURES	enable the materialization of meanings
6 MEANINGS	are embodied in spaces and structures

Figur 1(Liepins 2000:30).

För Liepins består gemenskaper således av alla fyra dimensioner: människor, betydelser/meningar, praktiserande av gemenskap samt rum och strukturer, alla dessa dimensioner interagerar och flyter samman. Jag vill visa på hur Liepins modell vilken öppnar upp för analyser av diversiteter i gemenskaper tillsammans med Cohens syn på gemenskaper som symboliska konstruktioner tillsammans är relevanta för att tolka mitt material om Malmköpings gemenskap. Med hjälp av Liepins modell kan vi studera en heterogen gemenskap och med hjälp av Cohen kan vi se hur denna gemenskap har hotats över åren och hur de rika resurserna människorna på platsen besitter har bidragit till att stärka den.

3. Malmköping och gemenskapen

Följande kapitel är strukturerat utifrån Liepins fyra principer. Kapitlet uppdelat i fyra rubriker *människor, mening, praktiserad gemenskap* samt *utrymmen och strukturer*. Nedan följer en kortare bakgrund om Malmköping och dess historia för att underlätta i den fortsatta läsningen.

Malmköping är en tätort belägen mitt i Sörmland, femton kilometer norr om Flen (Flens kommun 2007). Orten är idag den näst största i Flens kommun, 2010 hade den 1977 invånare mot centralortens 6229 (Statistiska Centralbyrån a. 2012). Platsen som varit befolkad sedan medeltiden har en dokumenterad stenåldersboplats från det område som numera går under namnet Malmen (Malmköpingsortens Hembygdsförening 1985). Men det tog fram till 1773 innan framväxten av orten tog fart på allvar i samband med att Sörmlandsregementets chef Gustaf Adolf von Siegroth gjorde heden vid Malma kyrka till permanent övningsfält för regementet.

Innan regementets ankomst så fanns endast kyrka, rusthåll, länsmansboställe, sockenstuga, kaplansboställe, klockarboställe och fattighus på platsen (ibid). Men en kort tid efter att platsen blivit permanent exercisplats tog bebyggelsen fart på allvar. I november 1784 beviljades Malmköping köpingsrättigheter för att kunna tillgodose regementets behov. Köpingsrättigheterna gav platsen privilegier att handla med varor och tjänster. De gjorde det också möjligt att locka handlare till platsen som fick 20 års skattefrihet och 50 års tullfrihet på sina varor. Bara några år senare fick orten även marknadsrättigheter för två stora marknader varje år. Marknadsrättigheterna var viktiga för att få avsättning på den överproduktionen som uppkom när regementet inte närvarade (Leif Jacobsson). Det fanns inte så många marknader utanför städerna under denna tid så Malmköping blev en naturlig mötesplats i Sörmland.

Det tog inte lång tid innan orten hade över 100 invånare och har sedan fortsatt att växa fram till 1970-talet (Malmköpingsortens Hembygdsförening 1985). Malmköping har fortsatt att vara en marknadsort och där hålls

numera två stora marknader om året, Gammeldags marknad med omkring 20 000 dagsbesökare och Malmamarken med omkring 60 000 till 80 000 besökare (Leif Jacobsson).

Regementet fanns kvar på platsen fram tills 1921 och därefter tog Gymnastikförbundet över regementets lokaler (Malmköpingsortens Hembygdsförening 1985). Gymnastikförbundet blev kvar i Malmköping i 50 år och anordnade varje sommar stora läger som dog många ungdomar till orten. Trots farhågor om att handeln skulle drabbas av regementets flytt så gick köpingen bättre än någonsin. Malmköpingsborna var emellertid liksom många andra invånare i området beroende av de många arbetstillfällena inom industrin som fanns i Sörmland. När industrins glanstid var över så började invånarantalet sjunka även i Malmköping. Orten var 1975 uppe i 2171 invånare men hade fem år senare minskat till 2088 (Statistiska centralbyrån a. 2012). På 80- talet återhämtade sig orten men började återigen tappa i invånarantal på 90-talet. Den idylliska och pittoreska orten är trots detta det populäraste turistmålet i kommunen. Utbudet på den lilla orten är brett och nya evenemang kopplas hela tiden till det späckade evenemangsschemat¹.

Människor

Malmköping ses av många som den lite finare orten i Flens kommun och jämförs gärna med arbetarorten Flen. Flera av de intervjuade trycker ändå på att det är en stor variation av människor som bor i Malmköping, att det skulle kunna ses som ett genomsnitt av Sveriges befolkning. På en liten ort möts personer som aldrig skulle mötas i en större stad påpekar de, något som uppskattas av de inflyttade malmköpingsborna. Många inflyttade bodde tidigare i Stockholms innerstad där det sociala livet var mer homogent. Men även om flera delar känslan av att alla känner alla på orten, så är nätverken mer komplexa än så. Malmköpings gemenskap är heterogen och består av

¹ Evenemangsschemat går att hitta på hemsidan malmkoping.nu, där finns nästan samtliga aktiviteter på orten samlade.

flera interagerande och komplexa nätverk, där det går att urskilja vissa huvudgrupperingar framförallt med anknytning till de större föreningarna på orten. Mycket av det som händer på orten genomförs via någon av ortens fyra större föreningar idrottsföreningen, hembygdsföreningen, företagarföreningen och bygdelaget. Medlemmarna i dessa föreningar består i olika stor grad av antingen så kallade *infödda-* eller *inflyttade malmköpingsbor*. Med infödda malmköpingsbor så syftar jag på dem som har en stark anknytning till platsen oftast via släktskap. De inflyttade har inte samma historiska band till orten även om de kan ha bott på platsen länge.

Jag har pratat med tre personer som är inflyttade malmköpingsbor; Lena, Anita och Sara. De flyttade till orten för mellan 10-30 år sedan. Jag har också träffat två personer som räknas till de infödda malmköpingsborna Leif och Jack. De knyts till orten dels genom familjeband men också genom uppväxt i området.

De inflyttade intervjupersonerna har upplevt att det varit relativt enkelt att ta sig in i gemenskapen på orten, men att det också kräver ett aktivt deltagande och engagemang. Lena säger att vissa inflyttade som hon känner har upplevt att det är svårt att lära känna infödda malmköpingsbor. Även om de bor nära varandra så känner de inte nödvändigtvis varandra. Hon berättar en historia om en välkomstfest som en granne anordnade när hon och hennes man flyttade till Malmköping. Till festen var personer från grannhusen på två gator inbjudna och det visade sig att flera av dem inte kände varandra överhuvudtaget. De hade umgåtts i olika grupperingar som till vis del var uppdelade på de två gatorna. Kyrkans kantor Sara berättar att uppdelningen mellan infödda och inflyttade var tydligare förr. Hon märkte av skillnaderna när hon började jobba i kyrkan. Det var framförallt i den äldre generationen det märktes av då. På grund av ortens historia så fanns en societet på orten och den kunde krocka med de nyinflyttade som ofta var Stockholmsbor från innerstan. De gamla släkterna på orten innehade länge viktiga positioner i samhället, inte minst när Malmköping var egen kommun. Positioner var

något som värnades om när det kom på tal att lägga av titlarna i kören på 30-talet så togs det till exempel inte emot väl. När Sara började jobba i kyrkan så var det fortfarande människor som deltog i kören upplevt dessa tider.

Den här uppdelningen mellan de inflyttade och de infödda ortsborna märks också av i engagemanget i föreningslivet idag. Under rubriken praktiserad gemenskap så kommer vi att återkomma till detta, men det är värt att uppmärksamma redan under denna rubrik. De två stora traditionella föreningarna på orten är Malmköpings IF (MIF) och Malmköpings Hembygdsförening. Men även kyrkan är en traditionell aktör på orten, framförallt på grund av det rika utbudet av framträdanden som arrangeras i eller av kyrkan, som exempelvis med den populära Malmakören. I hembygdsföreningen och kyrkan är det aktiva deltagandet relativt mixat med både infödda och inflyttade malmköpingsbor medan MIF:s aktiva medlemmar främst består av infödda malmköpingsbor. Det finns också två nya föreningar på orten som arbetar med utveckling företagarföreningen Mamkoping.nu och Malmabygdens byalag. Båda uppstod i och med att ortens invånare engagerade sig i frågan om öppnandet av norra infarten till Malmköping, något vi återkommer till nedan. Mamkoping.nu är en förening som främst består av företagare på orten. Många av företagen är inflyttade vilket innebär att de aktiva medlemmarna främst är inflyttade malmköpingsbor. Byalaget består emellertid av representanter från samtliga stora föreningar på orten vilket gör att där finns både inflyttade och infödda representanter. Det är också värt att tillägga att invånarna är med och stöttar många föreningar som de inte själva aktivt deltar i, så stödmedlemsregistren till föreningarna är därför blandade.

Synen på inflyttning utifrån är positiv både hos de inflyttade och de infödda malmköpingsborna jag pratat med. De ser att de inflyttade kommer med nya idéer, ny energi och ser på orten med nya ögon. Leif tar upp Spårvagnssällskapet som ett exempel, när järnvägen lades ned 1962 så kom några inflyttade stockholmare och sa att de skulle köra spårvagn på den kvarvarande rälsen. Det var Svenska Spårvagnssällskapet som sedan dess

har utvecklat Sveriges Lokaltrafikmuseum i Malmköping, en av många attraktioner i trakten. Nästan samtliga jag pratat med tycker att det är viktigt med nytänkande och kreativitet, även om två av de inflyttade upplever att det kan finnas en viss motsträvighet hos de infödda malmköpingsborna gentemot nya idéer.

Mening

Det finns en rad olika uppfattningar om Malmköpings identitet, men även om dessa skiljer sig åt så sammanfaller de ofta i den så kallade malmköpingsandan som de intervjuade upplever är typisk för orten. Det finns uppfattningar om tre gemensamma intresseområden på orten, dels den historiska (militära), dels den sportiga men inte minst den entreprenöriella.

Flera av de intervjuade kopplar malmköpingsandan, det vill säga gemenskapens kärna till den rika historien platsen har. De ser hur historien har format gemenskapen på platsen och hur gemenskapen i sin tur har bidragit till vissa historiska förlopp. Det är framförallt hos de infödda malmköpingsborna som den militanta historien med regementet blir en stark identitets och meningsbyggare. Att regementet präglat orten känner alla till men denna symbol tillskrivs olika mening för dem som har en djupare koppling till platsen via släktskap än dem som inte har det. Före detta hembygdsordförande och historiskt intresserade Leif Jacobsson menar att den militära historien är en grundpelare i det som idag kallas malmköpingsandan, symbolen för den unika form gemenskapen på orten tagit. Han menar att denna anda har kunnat uppstå bland annat på grund av att kvinnor under regementets tid blev egna företagare samt att soldaterna i sin roll inom det militära lärde sig att ta tag i saker och organisera.

Det finns också en delad uppfattning om att malmköpingsbor rör på sig mycket och idrottar. Även om de intervjuade själva inte uppfattar sig tillhöra dessa idrottspraktiserande malmköpingsbor så är de medvetna om att andra uppfattar att detta är en viktig del av gemenskapens identitet. Dels med kopplingar till idrottsföreningen MIF men också till den historiska

närvaron av gymnastikförbundet. Idag finns det förutom MIF en hälsostudie på platsen och många deltar också på pass vid Friskis & Svettis. Särskilt viktig upplevs sporten vara för barnen och ungdomarna på orten, dels genom gymnastiken men också genom fotbollslagen inom MIF samt skidåkningen som möjliggörs av den skidback MIF håller öppen under vinterhalvåret.

Ytterligare en historiskt relevant händelse som flera upplever har format andan på orten är köpingerättigheterna eller rättare sagt köpingen. Levande handel är för dem ett viktigt element för malmköpingsborna och deras upplevelse av platsen. Dessutom upprätthåller en levande handel bilden av Malmköping som en mötesplats och en plats med aktiva och entreprenöriella människor. Köpingsrättigheterna bidrog också till att orten blev en marknadsplats någonting som flera av ortsborna fortfarande lägger stor vikt vid.

Alla variationer i uppfattningar om ortens identitet och kanske framförallt de moment som format den fångas upp i den upplevt delade uppfattningen om att orten har en speciell anda, malmköpingsandan. Under malmköpingsandan samlas föreställningar om delade uppfattningar angående åsikter, intressen och relationen malmköpingsborna emellan. Flera upplever att gemenskapen premierar nytänkande och förespråkar diversitet och mångfald. Det ses som någonting positivt att det finns flera olika uppfattningar om vad Malmköping är och vad orten har för identitet. Diversitet gör det möjligt att knyta mycket kompetens till gemenskapen menar flera. Leif uttrycker det som att det handlar om att bottna i den historia orten har men att sedan låta organisationerna styras av de intressen som medlemmarna har. Där finns kopplingen till det gamla men också öppenheten för det nya.

”Symboler ska man vara försiktig med att förvalta och att skapa nya, men man ska anpassa sig i tiden” (Leif Jacobsson).

Leif menar vidare att många symbolbilder innebär att fler grupper attraheras av platsen och att orten då får en identitet för ännu fler. Detta innebär emellertid också att dessa symbolbilder och uppfattningar om vad Malmköping är ibland krockar med varandra. Men det ses inte heller som ett större problem av invånarna jag pratat med, det finns en vilja att blicka framåt och lämna gamla dispyter bakom sig. Det är få som vill prata om konflikter som varit och om de gör det så avslutar de oftast med att säga någonting positivt om utfallet oavsett om det var det de hoppats på eller inte. Detta kan vara en följd av att personerna i fråga är medvetna om att det de säger kommer att hamna i skrift men uttalandena gäller även frågor som inte är känsliga på orten. Det uppstår emellertid regelbundet situationer där uppfattningar om mening går isär eller inte är förenliga med varandra. Vi återkommer till detta under rubrikerna praktiserad gemenskap samt rum och strukturer.

Samtliga intervjuade understryker att malmköpingsbor är bra på att ställa upp och att detta är ytterligare en kärnkomponent i malmköpingsandan. Två av de inflyttade jag pratat med påpekar också att närheten till varandra är viktig för malmköpingsborna, att det finns stöttning både privat och i föreningslivet. Föreningarna stöttas till exempel även av dem som inte är aktiva medlemmar och om det händer någonting på orten så kommer folk nästan alltid, som när det är operett i stadshuset, midsommarfirande vid hembygdsgården eller trubadurkväll på campingen. Malmköpingsborna är bra på att utnyttja det som finns och det är tacksamt att genomföra projekt säger Anita ”Man sitter inte hemma och kollar på tv” fortsätter hon. För två av de inflyttade jag pratade med så var just engagemanget på orten en bidragande orsak till att de flyttade till platsen. Här kan det vara bra att tillägga att samtliga intervjuade personer är engagerade i föreningarna på orten. Det som de uppfattar som en gemensam hållning kanske inte delas av de invånare som inte deltar i föreningslivet. Deras betydelser av Malmköpings gemenskap kan skilja sig avsevärt från de engagerades. Flera av de intervjuade påpekade att det även i Malmköping kan vara svårt att engagera

människor och att det lätt blir samma personer som dyker upp i olika konstellationer. Även om det finns en uppfattning om att Malmköping är ort där man ställer upp så finns det samtidigt en uppfattning att det bara är vissa personer som gör det.

Flera av de intervjuade delar uppfattningen att Malmköpingsbor är kämpare som inte ger upp i första taget. De utmaningar som hotat denna gemenskap genom åren har påverkat och stärkt den upplever de. Det som de relaterar till just nu är upplevelserna kring frågan om norra infarten till orten som stängdes av när en förbifart byggdes. Handlarna har jobbat hårt under flera år för att få infarten öppnad igen och lyckades till slut trots att det under en tid såg ut som en omöjlighet. Det har vuxit fram ett ”jävlar anamma” och ett självförtroende ur kriserna menar Leif och Jack. Vilket har bidragit till att stärka uppfattningen om att det finns en unik anda på orten med människor som inte ger upp. Jack upplever att det finns en känsla av att allting är möjligt nu ”När det händer någonting i Malmköping så blixtrar det bara till så tar vi tag i det och vänder på steken/.../Istället för att klaga över det som händer så gör man någonting åt det” säger han.

Praktiserad gemenskap

Det finns som vi konstaterat ovan en uppfattning om att malmköpingsandan består av delade åsikter om vad en Malmköpingsbo är, vad hon har för åsikter, vad hon gör och hur hon agerar. Flera talar om att upprätthålla kopplingen till gamla identitetsskapande symboler och generera nya. Som nämnts ovan så finns det fyra föreningar på bygden som står för mycket av aktiviteterna, där även kyrkan bidrar genom bland annat församlingens nio körer. Föreningen Malmkoping.nu som är företagarnas representant på bygden samlar aktiviteterna på bygden i ett evenemangsblad som finns på deras hemsida. Det fanns under en tid en kamp om vilken hemsida som skulle representera orten och med detta en viss ovilja att lämna över information om aktiviteter till Malmkoping.nu. Med tiden har inställningen till föreningen förbättrats och numera så finns nästan alla aktiviteter som

genomförs på orten samlade på sidans evenemangsblad. Föreningen är också indragen i ett nytt projekt som heter Destination Sörmland, där hemsidan skall göras bokningsbar. I Malmköping.nu praktiseras bilden av orten som en handelsplats med nya kreativa och kulturella uttryck. Föreningens medlemmar använder sina resurser för att förbättra förutsättningarna för handel på orten och den kämparanda som de intervjuade beskriver gör sig gällande i deras arbete. Företagarna i orten har till exempel lagt ner mycket energi på att öppna den norra infarten till orten som stängdes av när en förbifart byggdes, något vi återkommer till nedan. Ibland uppstår det konflikter när uppfattningen av betydelser går isär mellan individer i denna förening och andra föreningar. Detta märks oftast av när fysiska symboler för orten på olika sätt ingår i praktiserandet av gemenskapen. Malmköping.nu genomförde exempelvis julen 2012 en idé om att packa in matbutiken Tempo i ett stort paket, något som inte alla på orten uppskattade.

En av de mäktigaste föreningarna i byn är idrottsföreningen MIF där de engagerade medlemmarna i stor utsträckning är infödda malmköpingsbor. Inom föreningens aktiviteter praktiseras bland annat bilden av gemenskapen på orten som rörlig och aktiv. Men även uppfattningen om orten som handelsplats och marknadsplats vidmakthålls genom MIF:s aktiviteter. Föreningen driver förutom en rad idrottaktiviteter, som fotboll, tennis, boule, bilbingo och utförsäkning på ortens skidanläggning, även den största marknaden som genomförs på orten, Malmamarken.

Den historiska kopplingen, kanske framförallt till regementets tid står hembygdsföreningen för. De anordnar Gammeldags marknad, veterantraktorplöjning, traditionell isupptagning, vandringar och mycket mer. Samtliga aktiviteter är emellertid relativt nyupptagna, gamla symboler för gemenskapen som återupptas i nya former. Praktiserandet av den historiska kopplingen finns på många andra håll också, varje år anordnas till exempel en spelmansstämma efter midsommarfirandet. År 2000 anordnades zornmärkesspelning med stora festligheter i en vecka, till detta evenemang

så valde de ansvariga att återskapa 1800-talets majstång, en tradition som fortfarande lever kvar. Majstångsbygget börjar redan i mars då en grupp kvinnor möts varje tisdag för att göra dekorationer. Körerna har också varit med och bidragit till den historiska kopplingen på bygden. För några år sedan anordnades en stor amatörteateruppsättning på hembygdsgården där kvinnornas historia i köpingen stod i fokus. Även spårvagnssällskapet finns där som en koppling till det förgångna och även om den historia som denna förening representerar inte har kopplingar till bygden så uppskattas deras närvaro. Många av de nygamla traditioner har liksom hos spårvagnssällskapet tagits upp av inflyttade, som exempelvis majstångsbygget.

Mycket av den praktiserade gemenskapen går ut på att göra någonting man brinner för och låta andra delta i den upplevelsen. Flera understryker att det är viktigt att värna om eldsjälarna och att främja kreativiteten så att folk fortsätter att upprätthålla traditioner nya som gamla. De upplever att malmköpingsbor är stolta över att bygden är aktiv och därför ser till att nyttja de aktiviteter som finns. Att ställa upp innebär således både aktivt engagemang i föreningar men också deltagande i aktiviteter som anordnas av andra. Invånarna visar också sitt stöd genom medlemskap i föreningar som de själva inte är aktiva inom. Flera av dem jag pratat med lägger vikt vid det fullspäckade evenemangsschemat som visar på den kreativa kämparandan på orten. De intervjuade upplever att det finns delade meningar kring vad denna kreativitet består i, som i exemplet med tempo. De arrangemang som fungerar bäst är oftast på ett eller annat sätt kopplat till Symboler på orten gamla som nya. Nu har till exempel många engagerat sig i en ny symbol för orten, bokfenomenet *Hundraåringen som gick ut genom förstret och försvann*, han börjar nämligen sin resa vid ålderdomshemmet i Malmköping. Denna historia var malmköpingsborna snabba på att plocka upp. Nya idéer välkomnas som sagt gärna om de kan locka till sig lite nya besökare.

Utrymmen och strukturer

Malmköping har väldigt många fysiska symboler för de olika historiska identiteterna som finns på orten. Framförallt finns många spår ifrån tiden med regementet och köpingen kvar. Mitt i orten finns en stor öppen yta som kallas Heden, vilken var regementets exercisplats och används idag framförallt vid de stora marknaderna. I anslutning till Heden ligger Plevnahöjden, även den med koppling till regementet, där ligger idag skidanläggningen och ett utsiktstorn. En annan viktig fysisk symbol är Malmköpings Hembygdsgård där hembygdsföreningen håller till. Det är en grupp hus som ligger bevarade centralt på orten i närheten av kyrkan. Vid hembygdsgården anordnas många av de mindre aktiviteterna på orten, och den fungerar som en mötesplats mellan de olika grupperingarna av invånare. Statshuset är ytterligare en historisk kvarleva sedan regementets tid, då som officershus, som kom att användas som stadshus när Malmköping fortfarande var egen kommun. Stadshuset används fortfarande regelbundet och det var dit som malmköpingsborna bjöd in politiker och tjänstemän från kommunen för stormöte om norra infarten.

Det är framförallt när fysiska manifestationer av ortens identitet skapas som det uppstår konflikter på grund av olika uppfattningar om betydelser. När det inte längre handlar om att praktisera bilden av gemenskapen på orten som aktiv och kreativ eller om uppfattningen om kreativitet går isär uppstår det problem. Ett tydligt exempel var när en av de nya rondellerna skulle utsmyckas. Rondellen ligger längs med väg 55 som är vältrafikerad så utsmyckningen var ett bra tillfälle för malmköpingsborna att nå ut med vad Malmköping hade för identitet. De infödda malmköpingsborna som har en djupare koppling till platsen ofta i form av släktband kände att den militära historien borde stå som symbol för orten i form av en knekt som står givakt på rondellen. För de inflyttade hade knekten en helt annan mening, för dem representerade den krig och elände, ingenting som de ville ha som symbol för orten. Men de inflyttade fick i detta fall ge vika och på rondellen

placerades en stor knekt. Projektet med in paketeringen av Tembo påminner lite om samma problematik.

När de inflyttade såg på stadsbilden så störde det dem att det låg ett 60-tals hus mitt i en fin miljö med 1700-tals och 1800-tals byggnader. För dem var en rolig lösning på problemet att göra 60-tals huset, där Tembo ligger, till ett gigantiskt paket över julen. För flera av de infödda malmköpingsborna var detta ett märkligt påfund. De som har levt med huset länge tänkte inte på hur huset faller in i den övriga arkitekturen i området, det har ju alltid varit där.

4. Gemenskapens gränser utmanas

Liepins lägger vikt vid personers uppfattning om gemensam (eller delad) betydelse av samhörighet, identitet, kontakt och intressen. Jag vill argumentera för att detta resonemang är förenligt med Cohens syn på gemenskaper som symboliska konstruktioner. Om vi ser gemenskaper som symboliska konstruktioner så blir det logiskt att sätta symboler som kärnkomponent i begreppet istället för att som Liepins sätta människor som kärnkomponent. Människor kommer och går medan symbolerna består, deras betydelse revideras emellertid kontinuerligt. Även Cohen menar att det är avgörande för en gemenskap att medlemmarna har eller i alla fall upplever att de har en liknande förståelse av saker (Cohen 1985:16). Alltså människor upplever att det finns en allmän uppfattning om en gemensam (eller delad) mening även om det inte stämmer.

I mitt vidare resonemang så är det framförallt Cohens tankar om hur den symboliska gemenskapen kan stärkas av yttre hot som jag är intresserad av. Cohen menar att gemenskapernas gränser är symboliska i sin karaktär, de tillskrivs olika meningar av olika individer vilket innebär att gränser som vissa ser kan vara osynliga för andra (ibid:12f). Alla gränser behöver alltså inte vara tydliga även om många är det som fysiska, administrativa, religiösa, etniska eller språkliga gränser. Nedan följer beskrivelser av händelser som på olika sätt har utmanat uppfattningen om gemenskapen i Malmköping de senaste hundra åren. De händelser som jag nämner här har

kommit på tal i intervjuerna som viktiga punkter i Malmköpings historia, vilka format de uppfattningar om gemenskapen malmköpingsborna har idag.

Järnvägen, sent 1800-tal

Den första historiskt kritiska händelse som kommit upp under intervjuerna är järnvägsdragningen i början av 1900-talet. Malmköping hade sedan orten grundades en identitet som handelsort och marknadsort, om den identiteten skulle överleva det nya århundradet så behövde orten en järnvägskoppling. Det hade varit tal om att Västra Stambanan, som kom att dras via Katrineholm och Södertälje till Stockholm på 1860-talet ursprungligen skulle haft en nordligare sträckning och i så fall passerat Malmköping. Så blev emellertid inte fallet och istället gick banan via Flen och Sparreholm (Svenska Järnvägsföreningens minnesskrift 1926). Flen hade bara varit en by innan järnvägens framdragning men växte därefter så att det knakade, medan Malmköping fick kämpa vidare för sin järnväg som de inte fick inviga förrän 1907. Detta efter att de tagit upp kampen om järnvägen i flera omgångar med olika kommittéer. Sträckan drogs då från Stålbonga via Malmköping till Skebokvarn, även om förhoppningarna från början varit att dra järnvägen från Stålbonga via Malmköping till Flen. Inga aktörer i Flens kommun var emellertid villiga att bidra ekonomiskt till järnvägen så slutdestinationen blev istället Skebokvarn.

Järnvägens dragning igenom Sörmland har i stor utsträckning bidragit till hur städerna ser ut idag. Flen hade förmodligen aldrig vuxit till den storlek staden har idag och Malmköping fick aldrig möjligheten att växa. Några decennier efter att järnvägen till Malmköping invigs börjar bilarna göra sitt intåg i Sverige och 1962 lades persontrafiken ned på sträckan, 1964 lades även godstrafiken ned. Men kampen om järnvägen visar på hur den anda som malmköpingsborna upplever att orten genomsyras av idag redan etablerats vid järnvägsdragningen. Det fanns redan då ett jävlar anamma som gjorde att de vägrade ge upp kampen. Ett utomstående hot utmanade gemenskapen och möjligheten för invånarna att praktisera den gemensamma

bilden av att orten är en aktiv och levande handelsplats. Här etablerades också den rivalitet och agg till grannorten Flen som finns kvar på orten än i dag.

Regementet flyttar 1921

Nästa stora utmaning för Malmköping kom 14 år efter att järnvägen invigts. Denna gång var det återigen identiteten som köping och handelsplats som hotades nu av regementets förflyttning som genomfördes 1921 (Hembygdsföreningen Malmköping 1985). Regimentet var ortens hjärta, själva orsaken till ortens existens och framgång. När regimentet flyttade ifrån Malmköping 1921 fanns en rädsla för att köpingen skulle dö ut. Handeln var en central del i hur gemenskapen på orten var formad och hur den praktiserades.

Liksom vid kampen för järnvägen så gav malmköpingsborna inte vika. Handlarna kom åren efter att regimentet flyttade att prestera bättre än någonsin (Leif Jacobsson). Svenska gymnastikförbundet tog över regimentets anläggningar och anordnade stora gymnastikläger för ungdomar under somrarna som var till gagn för orten. Gymnastikförbundets läger pågick sedan i 50 år och en del personer som var med på dessa läger återvänder fortfarande till platsen som de spenderade sin ungdoms somrar på. Regimentets förflyttning innebar inte bara att bilden av Malmköping som entreprenöriell handelsort försvarades och stärktes, gymnastiken kom också att bli en ny symbol för gemenskapen på orten.

Kommunsammanslagningen 1971

Flera decennier senare utmanades gemenskapens administrativa gränser för första gången i och med den riksomfattande kommunsammanslagningen 1971. Malmköping skulle då slås samman med flera orter som inte delade Malmköpings unika historia, då nästan alla orter var relativt unga och uppväxta längs med västra stambanan. Malmköpingsborna uppskattade inte att slås ihop med Flen och ingå i Flens kommun. Flen hade länge setts som

den rivaliserande orten till Malmköping. Framförallt på grund av att staden inte hade samma gedigna historia som Malmköping. Flen är en utpräglad industristad som liksom många andra Svenska industristäder skördade framgångar till och med 1970-talet för att sedan sakta men säkert utarmas.

Nu förtiotvå år efter kommunsammanslagningen finns det fortfarande en bitterhet kring ämnet hos en del av de äldre malmköpingsborna. Malmköpingsborna ville aldrig ingå i Flens kommun utan de ville tillhöra Eskilstuna kommun, säger Jack som har hört de gamla tala om kommunsammanslagningen. Självt var Jack bara ett år när kommunsammanslagningen ägde rum så han har inga egna minnen ifrån den tiden. Men han vet att tongångarna mellan orterna inte var trevliga ”Då var det fullt krig” menar han. Många minns dekalerna som malmköpingsbilarna pryddes med, där stod det ”Befria Malmköping ifrån Flen”. Leif menar att den negativa inställningen till kommunsammanslagningen berodde på att malmköpingsborna var rädda för att förlora möjligheten att styra utvecklingen på orten åt det håll de önskade med exempelvis bostadsbebyggelse och service. Det fanns en rädsla för att de skulle behöva uppge den egna identiteten och mista det de jobbat så hårt för att upprätthålla säger han. Varken Malmköping eller Flen ville egentligen gå ihop menar Jack, det hela blev till och med en regeringsfråga där Malmköping tillslut fick avslag. Innan sammanslagningen ägde rum såg Malmköpings kommun till att tillgodose de behov som orten hade innan det var för sent berättar Leif. I detta skede byggdes till exempel den nya skolan och simhallen. Flera av dem jag talat med upplevde att farhågorna besannades efter själva sammanslagningen. I Malmköping blev det en viss stagnation och invånarna upplevde att Flen mest såg till sitt eget medan malmköpingsborna snarare bromsades av *kommunen*. Det var ett tufft klimat där tongångarna mellan orterna inte var vänliga, konstaterar Jack. Tjänstemannen Hans-Erik tror att många äldre malmköpingsbor aldrig riktigt förlät staten för att de tvingades ingå i Flens kommun. Han frågar mig om jag läst vad som står på botten av den gamla knekten vid stadshuset,

där det tydligen ska gå att läsa ”knekten är en symbol för statens tvång att Malmköping skulle tvångsingå i Flens kommun”.

Relationen mellan kommunhus och ortsbör har fortsatt vara dålig under flera decennier. Först på senare år har relationen börjat luckrats upp, men när exakt detta hände är inte lika tydligt. Några jag pratat med kopplar de nya positivare tongångarna till nästa stora händelser kring den så kallade Norra infarten på 2000-talet. Andra upplever att uppluckringen har pågått längre än så och påbörjades redan på 1980-talet.

Norra infarten 2007

Malmköping har på grund av sitt läge varit utsatt för mycket tung trafik igenom delar av samhället. Vägsträcka 55 förbi Malmköping har också varit orsak till många olyckor och varit i behov av en förbättring. En förbifart blev lösningen för att få bort den tunga trafiken från orten. Förbifarten drogs från den östra infarten till den norra infarten. Att både den östra och den norra infarten skulle hållas öppna var för malmköpingsborna givet, men det blev efter en tid tydligt att Vägverket hade andra planer. Den norra infarten anslöts aldrig till förbifarten och istället lades där en stor jordhög för att stoppa trafiken. Så fort det blev känt för invånarna i Malmköping att den norra infarten skulle förbli avstängd så växte ett stort engagemang i frågan fram. Huruvida infarten skulle öppnas eller inte rådde det emellertid delade meningar om. Eftersom förbifarten byggts för att leda bort den tunga trafiken så fanns det en viss oro för att en del av denna trafik skulle återkomma om infarten öppnades. För handlarna på orten innebar förbifarten och avstängningen av norra infarten en mindre katastrof.

”Trafiken till Malmköping minskade med 3000 bilar, Malmköping tappade 15 000 000 miljoner per år i intäkter till affärerna. Flera handlare tvingades lägga ned” (Jack Rydberg).

Tjänstemän och politiker från kommunen blev innan stängningen av infarten inbjudna till ett stormöte i Malmköpings stadshus. Detta möte kom att bli en

viktig vändpunkt i relationen mellan kommunhuset i Flen och invånarna i Malmköping. Reaktionerna på hur *kommunen* hanterade frågan om förbifarten var starka och det var många invånare som kom till det omtalade mötet i stadshuset. Frågan engagerade även många av ortens föreningar, allt ifrån hembygdsförening till pensionärsorganisationen. Jack Ryberg som var med på mötet upplevde att politikerna som närvarade inte hade svar på frågorna som invånarna ställde. Köpmännen, som var oroliga för vad som skulle hända med handeln på orten som i stor utsträckning var beroende av de tillfälliga gästerna, fick inte de svar de önskade. Politikerna kunde inte säga någonting om hur avstängningen av infarten påverkade handeln.

Kampen om norra infarten gav invånarna i Malmköping inte upp även när utsikten var mörk. Trots namninsamlingar och kommunalt stöd såg det ut som kostnaderna för att öppna infarten var allt för stora.

”Ortsborna samlade ihop 2 096 namnunderskrifter mot avstängningen och kommunen ställde sig också bakom deras önskan att hålla vägen fortsatt öppen. Men nu står det klart att protesterna varit förgäves. Vid månadsskiftet stänger Vägverket den norra infarten”(Anna Mi Skoog för Folket Flen, 2007).

Men malmköpingsborna lät sig inte nedslås. Efter fem års diskussioner och mycket hårt arbete från engagerade malmköpingsbor så öppnas tillslut den norra infarten 2011. ”*De stängde vägen på fel ort. Bara till att göra om och göra rätt*” säger Jack som varit drivande i frågan om förbifarten. Han räknar med att fem miljoner av de femton miljoner som handeln förlorat kommer att återtas sedan infarten öppnats.

Relationen till centralorten

Cohen menar att gemenskapers gränser definieras av vad det är som skiljer dem som ingår i gemenskapen från dem som inte ingår i den, eller rättare sagt var de i gemenskapen upplever skiljer ”oss” som ingår i gemenskapen från ”dem” som inte ingår i gemenskapen. Det är vanligt att en lokal

gemenskap på en ort definierar sig gentemot gemenskapen på en annan ort. I Malmköping så har invånarna länge sett Flen som den rivaliserande orten. Sockenrivaliteten fanns där långt innan kommunsammanslagningen, den märks av redan i turerna kring järnvägsdragningen. Flen blev med järnvägen en ny uppstickare medan Malmköping länge har varit en central mötes- och marknadsplats i mitten av Sörmland. Identiteten i de båda orterna skiljer sig mycket åt och i Malmköping skämtas det gärna om Flensbor. Bland annat i musikalframträdanden med Malmköpingskören har de haft roligt åt flensbor. Lena berättar om hur prästen skämtat i kyrkan om att det skulle byggas en tunnelbana till Flen. När jag frågade vad det var som var roligt med det så sa hon med ett leende att man vill ju inte ha Flensbor i Malmköping. Det tycks finnas en delad uppfattning om av vad flenare är som det går att skämta om. Flen och flenare är allt det som Malmköping inte är. De engagerar sig inte, har ingen stark gemenskap, de är inkompetenta, de gnäller men kommer mest inte någonstans. Det är till exempel aldrig någon från Flen som kommer till möten med nätverket av bygderåd i Flens kommun konstaterar Jack. Här kan det vara bra att tillägga att uttrycket flenare infattar mycket mer än bara invånare i Flen, gränsen mellan orten Flen med invånare och kommunhuset med tjänstemän och politiker är otydlig. Själva orten Flen uppfattas som butiksfattig och utspridd, med föreningar som inte samarbetar. Det är en arbetarort som överlevt på industrier medan malmköpingsborna delar en bild av att den egna orten är lite finare, med handel och turism, dessutom är många på orten inflyttade Stockholmsbor. Det finns också en uppfattning om att Flen skulle ha ett komplex gentemot Malmköping, Anita upplever det bland annat som att det i Sörmland överlag inte ses som någonting fint att vara märkvärdig. Relationen till de andra orterna i kommunen är emellertid inte lika laddad, många jobbade i Hälleforsnäs när bruket fortfarande var igång på orten och många Sparreholmsbor har gått i Malmköpings skola.

Efter diskussionerna kring norra infarten har emellertid mycket hänt i relationen till centralorten och övriga orter i kommunen. Den stora klyftan

mellan kommunhuset och Malmköpings invånare blottades och det blev även för politiker och tjänstemän uppenbart att någonting måste göras. Med på mötet satt den nya kommunchefen Lars Rådth, som då ännu inte gått på sin post. Han har efter detta varit drivande i att få Flens kommun att röra sig i en och samma riktning, med ett projekt som heter Färdplan Flen. Inom projektet finns delprojektet Ortsutveckling som fick sin start just i och med mötet på kommunhuset i Malmköping. Mötet ledde också till att nya föreningar startades i Malmköping, flera av handlarna gick då samman och startade föreningen Malmköping.nu som var drivande i frågan om norra infarten. I samband med mötet så skapades också Malmabygdens byalag där Jack sitter som ordförande. Byalaget representeras också i Flens kommuns nätverk av bygderåd som är en möjlighet för de olika orterna att skapa nya kontakter och samarbeten.

I takt med att arbetet med Ortsutveckling och Färdplan Flen har pågått så har synen på Flen som den rivaliserande orten minskat upplevde flera av dem jag pratat med inte minst de som varit inblandade i arbetet Ortsutveckling. Ökat samarbete har inneburit ökad förståelse och med den har hotet som centralorten uppfattats utgjort minskat. Även skämten om Flen har minskat när kontakten till centralorten ökat menar Jack. Invånarna i Malmköping ser att det finns ett genuint intresse från kommunens sida till att bidra till Malmköpings utveckling på malmköpingsbornas villkor. När det är invånarna i Malmköping som sätter agendan så utgör inte längre tjänstemännen och politikerna ett lika stort hot. Dessutom så ligger nu arbetet i Malmköping före det i andra orter i kommunen, nu är det Malmköping som får bidra med sin kunskap när Ortsutveckling påbörjas i de andra orterna. De intervjuade uttrycker en känsla av att hela kommunen nu är på väg i samma riktning, eller som jag säger ”Nu sitter vi i samma båt”.

5. Diskussion

Malmköpings gemenskap tillskrivs flera olika betydelser. Dels finns det grupperingar av människor som upplever sig dela uppfattningar om identitet, intressen, åsikter och relationen till varandra. Framförallt finns det fortfarande kvar en uppdelning mellan de inflyttade och infödda malmköpingsborna, som märks av bland annat i medlemsfördelningen i två av de större föreningarna på orten idrottsföreningen MIF och företagarföreningen Malmköping.nu. Där idrottsföreningen främst har infödda medlemmar medan företagarföreningen främst har inflyttade. Det har uppstått konflikter mellan dessa grupperingar under åren. Kantorn Sara beskrev hur ortens gamla societet inte gärna ville släppa taget om de maktpositioner de hade i Malmköping till förmån för inflyttade stockholmare.

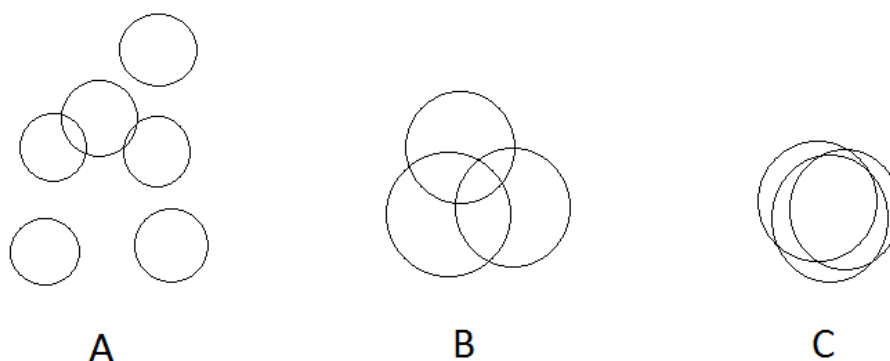
Fortfarande kan det uppstå konflikter där denna uppdelning märks av, som när rondellen skulle utsmyckas. Symbolen för regementet knekten tillskrevs inte samma mening av de infödda och de inflyttade. Knekten stod för många infödda för kärnan i samhället, det som bidragit till att skapa den gemenskap som finns i samhället idag. De inflyttade såg istället knekten som en symbol för krig och elände, något de absolut inte ville ha som prydnad vid en av ortens infarter. Egenskaper gemenskapen tillskrivs av samtliga intervjuade är emellertid öppenheten för nya kreativa idéer, kämparandan och hjälpsanheten. Föreställningen om vad kreativ är och hur kreativ en ny ide får vara varierar från person till person. I enlighet med Cohens resonemang så kan vi kalla nytänkandet och kreativiteten för en symbol för gemenskapen, vilken tillskrivs olika mening beroende på individ. Men det finns en föreställning om att meningen den tillskrivs är gemensam för alla. Malmköping har flera sådana tydliga ortssymboler; regementet, idrotten, köpingen och marknaderna, men gemenskapen har också andra symboler som är tydliga för invånarna själva som uppfattningen att malmköpingsbor ställer upp, är kreativa, kämpar och är välkomnande.

Utifrån är det lätt att se en gemenskap som den i Malmköping som statisk och homogen. Malmköpingsandan lever vidare och upprätthåller de traditioner som alltid funnits på platsen, här är allting som det alltid varit. Upprätthållandet av aktiviteter med koppling till platsen kan lätt vilseleda den som närmar sig den pittoreska orten i en tro att det alltid varit så. Medan det i själva verket är så att många av de traditioner som invånarna ägnar sig åt är nygamla. Det vill säga nyskapande med kopplingar till gamla symboler för orten, som regementet, idrotten, handeln och marknaderna. De två stora marknaderna som många utanför orten känner till är egentligen inte kvarlevor från tiden som köping utan nya konstruktioner som drogs igång på slutet av 70-talet. Isupptagningen och veterantraktorplöjningen är även de nya aktiviteter liksom majstången, som visserligen följer ritningar av en traditionell 1800-tals stång men som började lyftas upp först på 2000-talet. Även om aktiviteterna är nya så består emellertid den så kallade malmköpingsandan över tid.

Malmköpings gemenskap har, som vi kunnat konstatera ovan, varit hotad vid flera tillfällen under det senaste århundradet. Det är symbolerna för orten som hotats, som rollen som militär övningsplats, mötesplats och handelsplats. När samhället har hotats så har det i sin tur bidragit till att stärka gemenskapen och skapa nya symboler, som malmköpingsandan. Kriserna har stärkt uppfattningen om att det finns en unik anda på orten som gör det möjligt att bibehålla ett rikt handelsutbud och ett fullspäckt evenemangsschema trots ortens ringa storlek. Att skapa och upprätthålla bilden av Malmköping som en köping är ett sätt för invånarna att praktisera malmköpingsandan. För att skapa ytterligare förståelse för hur det har varit möjligt för Malmköpings gemenskap att hantera hoten utifrån tar jag här hjälp av Sandra Wallmans teorier om gemenskaper och gränsdragningar (Wallman 2008).

Wallman har efter studier av olika gemenskaper, eller som hon kallar det *lokala system* utvecklat en modell för hur väl lokala samhällen hanterar kriser. Samhällen som utifrån sett kan ha liknande fysiska förutsättningar

kan ha olika förmåga att hantera kriser. Hon har karakteriserat tre olika *idealtyper* av lokala samhällen. Typ A som illustreras nedan, ett samhälle med olika grupperingar, eller domänder som är relativt isolerade från varandra men ändå möts i vissa punkter. Typ B som är ett samhälle med grupperingar som till viss del är separata men där överlappningen är relativt stor. Slutligen Typ C där samhällets olika resursdomäner överlappar varandra nästan helt.

Figur 2 (Wallman 2008).

Både typ A och B är relativt öppna och heterogena samhällen medan C är ett homogent och slutet samhälle. I ett typ A samhälle finns ingen regelbundenhet och det är svårt att få en uppfattning av samhället. Detta samhälle kommer att vara extra känsligt för ekonomiska, demografiska och sociala påfrestningar. Även det konservativa och tätt slutna samhället C kommer att vara känsligt för påfrestningar. Samhället är trögrörligt och inflexibelt, där finns lite utrymme för förändring och nya idéer. Samhälle B har däremot de perfekta förutsättningarna för att hantera påfrestningar. Där finns en tillräckligt stark kärna för att upprätthålla en egen identitet men också flexibilitet nog att ta in nya idéer utifrån. Idéer som kommer utifrån integreras i systemet som en helhet.

Om vi applicerar denna modell på Malmköping så går det att argumentera för att ortens struktur stämmer väl överens med typ B samhället i figuren

ovan. Malmköpings gemenskap är som vi har konstaterat heterogen och består i själva verket av fler som vi kan kalla det överlappande gemenskaper i gemenskapen. Dessa grupperingar har tillgång till unika resurser och möts på flera håll i samhället bland annat via aktiviteter och möten. Det finns även föreningar som fyller denna funktion av att vara mötesplatser där representanter från uttalade grupper möts, som i hembygdsföreningen och byalaget.

Malmköping har sedan regementets tid haft en relativt hög genomströmning av människor. Både människor som besöker platsen och människor som flyttar till platsen. När invånarna beskriver malmköpingsandan så poängterar de att innovativitet är viktigt men att kopplingen till platsen och dess symboler också är viktig. Många av aktiviteterna som genomförs på orten är nya men de för ändå tankarna till platsen och dess historia. Gemenskapen har bevisligen överlevt flera påfrestningar utifrån och kämparandan är stark på orten. Vid dessa kritiska ögonblick så har engagerade malmköpingsbor sett till att använda den goda tillgången på resurser i form av sociala nätverk och kunskap för att hantera situationerna. Identiteten som människorna i gemenskapen upplever att de delar finns i den gemensamma symbolen, malmköpingsandan.

Det finns på sätt och vis en viss sanning i att gemenskapen innehar en viss stabilitet i form av de symboler som medlämmarna hela tiden återanvänder. Men det är lika sant att gemenskapen är allt annat än stabil, den har varit utsatt för hot flera gånger om och har omformats vid varje kritisk händelse. När regementet flyttade så intog gymnastiken en viktig roll i gemenskapen och finns kvar än idag som en viktig symbol för ortens gemenskap. Efter kommunsammanslagningen så uppstod en ”vi klarar oss själva” anda på orten. Genom att lägga ännu större vikt vid gränsen mellan ”oss” malmköpingsbor och ”dem” flensbor så hölls gemenskapskänslan vid liv och uppfattningen om en malmköpingsanda som skiljde sig från andan i Flen. Dessutom så har Malmköping en relativt god genomströmning av människor och många flyttar till orten inte minst ifrån Stockholm. Dessa

individer kommer med nya resurser som de knyter till gemenskapen. På grund av detta tillflöde av nya personer så uppstår det grupperingar på orten. Uppväxten av dessa gemenskaper inom gemenskapen kan vara en av orsakerna till att samhället har lyckats så bra i jämförelse med dina grannorter. Många av de små orterna i kommunen har grupperingar som överlappar varandra, av typ C i Wallmans modell. Flens ort har istället grupperingar som nästan inte överlappar alls, typ A i Wallmans modell, det är exempelvis mycket liten kontakt föreningarna emellan i Flen och ett bygderåd saknas helt i nuläget. I Malmköping finns det några större grupperingar som överlappar varandra. Malmköpingsborna jobbar medvetet med att skapa kopplingar mellan de olika grupperna som till exempel med det nystartade byalaget. Det finns en medvetenhet om att nya invånare för med sig nya idéer och resurser som kan vara gemenskapen till gagn. Det finns spänningar under ytan grupperna emellan och ibland uppstår det konflikter, men för tillfället så ställer dessa inte till med några problem, utan ses snarare som en fördel för gemenskapen.

Referenslista

Litteratur

- Brinkmann, Svend och Kvale, Steinar. 2009. *Den kvantitativa forskningsintervjun*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Cohen, Anthony. 1985. *The symbolic construction of community*. 8:e upplagan. London: Routledge.
- Liepins, Ruth. 2000 a. Exploring rurality through 'community': discourses, practices and spaces shaping Australian and New Zealand rural 'communities'. *Journal of rural studies* volym 16 nummer 1:325-341.
- Liepins, Ruth. 2000 b. New energies for an old idea: reworking approaches to 'community' in contemporary rural studies. *Journal of rural Studies* volym 16 nummer 1: 23-35.
- Teorell, Jan och Svensson, Torsten 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. 2:a upplagan. Malmö: Liber.
- Wallman, Sandra. 2008. Boundaries and Continuity: Reflections on some Muddles in the Models. I *Peripheral Communitys. Crisis, Continuity and Long-term Survival*. Ann-Kristin Ekman, Ella, Johansson och Marie Emanuelsson (red). SLU. Department of Urban och rural development. No 6:13-28.

Källhänvisningar

- Flens kommun. 2007-10-20. Flens hemsida. Orter. *Malmköping*. <http://www.flen.se/templates/Page.aspx?id=9318> (2013-06-14).
- Folket Flen. 2007-05-19. Vägverket stänger norra infarten. <http://folket.se/nyheter/flen/1.110592> (hämtad: 2013-05-17).
- Statistiska Centralbyrån. 2012-05-29. Befolkning i tätorter 1960-2010. http://www.scb.se/Pages/ProductTables___13001.aspx (hämtad: 2013-05-29).
- Svenska järnvägsföreningen. 1926. Mellersta Sörmlands järnväg. Svenska järnvägsförbundets minnesskrift.
- Malmköpingsortens Hembygdsförening. 1985. *Malmköping 200 år*.

Bilaga 1.)

Intervjuschema

Varierar beroende på person, därav många frågor

- A.) Fråga om det är ok att använda namn.
- B.) Berätta vem jag är, val av ämne och ingångar till ämnet (kommunsammanslagning och förbifart).
- C.) Visa intervjuschema.

1.) Alternativ A). Malmköping Ortsutveckling:

- Hur kommer det sig att du engagerat dig i ortsutveckling?
(om det är på grund av förbifarten:
 - Kan du berätta lite kring turerna med förbifarten?
 - Kan du berätta om relationen mellan förbifarten och ortsutveckling?)
- Vilka frågor engagerar dig?
Vad har du engagerat dig i?
 - Vilka frågor engagerar malmköpingsborna?

Alternativ B). Malmköping utveckling och engagemang:

- Hur kommer det sig att du engagerat dig i utvecklingen på orten?
- Vilka frågor engagerat dig?
Vad har du engagerat dig i?
 - Vilka frågor engagerar andra malmköpingsbor?

Alternativ C). (Leif Jacobsson). Malmköping engagemang och historia:

- Hur kommer det sig att du intresserat dig för Malmköping och ortens historia?

2.) Malmköping (symboler och historia):

- Vad är Malmköping för dig?
Hur tror du att andra tycker?(ex de som bott länge, yngre, äldre, inflyttade).
 - Vad är typiskt för Malmköping tror du?
Vad tror du andra skulle säga är typiskt för Malmköping? (ex: de som bott länge, yngre, äldre, inflyttade).
 - Kan du komma på några symboler för Malmköping?
 - Kan du komma på några kritiska händelser som påverkat orten? (kommunsammanslagningen och förbifarten om ej kommer på tal).
- (Leif Jacobsson (historieintresserad, gett ut böcker om Malmköping):
- Har kommunsammanslagningen påverkat Malmköpings identitet? (tips på litteratur om Malmköping.))

3.) Malmköping och övriga orter i kommunen:

- Hur ser du på Malmköping i förhållande till de övriga orterna?
(Flen, Hälleforsnäs, Sparreholm, Bettna, Årdala, Vadsbro, Mellösa)
Hur tror du att andra ser på förhållandet mellan Malmköping och de övriga orterna?
(ex: de som bott länge, yngre, äldre, inflyttade).
- Hur skiljer sig orternas identitet?

4.) Utveckling i kommunen. (de som engagerar sig i utveckling):

- Hur ser du på "kommunens arbete" (tjänstemän och politiker)?
Hur ser andra på "kommunens arbete"? (ex: de som bott länge, yngre, äldre, inflyttade).
- Har någonting förändrats över tid?
Har någonting förändrats i synen på kommunen i och med ortsutveckling?
Tror du andra tycker det?